

IŞIKLA AVCILIK OLGUSU VE MARMARA DENİZİ ÖZELİNDE DENİZLERİMİZDE YAŞANILAN GERÇEKLER

M. Levent Artüz

Giriş:

Genel anlamda bakıldığında ışık ile avcılık, herhangi etkin bir avlanma aracının amaca uygun yapay bir ışık kaynağı ile etkinliğinin artırılması şeklinde özetlenebilir. (FAO fishing methods vol III.) Canlılarda görülen fototaksi olgusunun pozitif ve/veya negatif etkisi sonucunda oluşan yapay, avcının isteği doğrultusundaki anormal hareketlerden faydalanılarak sağlanan manipülasyon özellikli davranışlar sonucunda, canlı veya canlılar gurubu (gurupları), bu doğal maskeleyen, illuzionatif etki yardımı ile, avcının duruma göre farklılıklar gösteren yönlendirmesi sonucunda beklenen hareketleri sergilerler. Bu durum da,

Tartışma:

Genel tanımı içinde bakıldığında, belirli temel standartlara sahip olan araçlar, fonksiyon ve etkinliğe açısından incelendiğinde, gerek tasarım gerekse donanım açısından oluşmuş unsurları da beraberlerinde taşırlar. Buna göre, hangi tipten olursa olsun, bir av aracı bu temel özellikleri dolayısı ile sınıflandırılır ve standartlar oluşur.

Bu çerçeveden bakıldığında, aydınlatma kaynağı ile desteklenen bir av aracı yerine, ancak ışık ile av aracının bir arada bulunduğu, ışığın organizmalar üzerindeki etkisinden yararlanan, kombine bir avcılıktan söz edilebilir. Burada dikkat edilmesi gereken unsur ışığın aydınlatma gücünden çok, fonksiyonudur. Işıqla avcılıkta ölçülebilir sonuç, amaç doğrultusunda ışığın aydınlatma gücüne bakılmaksızın, kantiteye etkisinin bir orantısıdır. Bu da sürdürülebilir avcılığın temel prensiplerine aykırı bir durum oluşturur ve ancak **“stoktan mümkün**

gerçekte başlıbaşına etkin olan av araçlarının etkinliğini ciddi miktarlarda katlayabildiği gibi, avın özel durumları çerçevesince oluşan, av aracının normal şartlar altında hiç bir verim sağlayamadığı durumlarda bile, söz konusu yapay yönlendirme sayesinde, yüksek verim alacak düzeyde etkinlik kazandırır.

Bu sebeple özel bazı şartlar ve özel bazı türler bazındaki sınırlı ve aşırı kontrollü durumlar dışında, herhangi bir av aracının yapay ışık kaynağı veya kaynakları ile öngörülmuş veriminin artırılması, sürdürülebilir avcılığı hedefleyen ülkelerde söz konusu bile olmamaktadır.

olduğunca çok ve sınırsızca faydalanma” olgusunu beraberinde getirir.

Bu durumun da, bu günkü kendini yenileyebilen, diğer bir deyiş ile, modern avcılık planlaması içersinde **“sürdürülebilirlik çerçevesince doğal kaynaklardan faydalanma”** olgusu içine sığdırılabilmesi oldukça zor gözükmektedir.

Bu temel prensipler ışığında, halen yürürlükte olan kanun ve yönetmelikler çerçevesince de **“ışık ile avcılık”** olgusu ciddi bir düzenleme altına da alınmış bulunmaktadır.

Ancak, düzenleme, denetleme ve uygulama düzeyinde bazı kişi ve kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği ve konunun **“yaratıcılığa”** ve **“hayal gücüne”** açık olması, bazı sıkıntıları ve dolayısı ile oluşan yetkisel boşluk dolayısı ile de, arz ve talep döngüsü içersinde ciddi bir ekonomik değer oluşturan su ürünleri stoklarımıza ciddi anlamda bir hasarı da beraberinde getirmektedir.

Kombine avcılık olarak nitelendirilebilecek bu çerçeve içinde, “aydınlatma” kaynağı kullanılarak yapılan avcılık ile ilgili gerçeklere

ve düzenlemelere, ışık ile avcılığın tamamen yasak olduğu Marmara denizi özelinde, bir göz gezdirmenin yararlı olacağı kanaatini taşıyorum.

Bilinen ve tarafımızdan tesbit edilen ışıkla avcılıkta kullanılan aparatlar ve kombinasyonları:

1-ZIPKIN-IŞIK KOMBİNASYONU

Bu kombinasyon;

- a)Dalarak, ışık eşliğinde su altı tüfekleri ile su ürünleri avcılığı,
- b)Tekneden su üstü ışık kaynağı yardımı ile, ışık eşliğinde, yine tekneden gönder ucuna takılı

2-AĞ-IŞIK KOMBİNASYONU

Bu tipte ışık ile avcılık temel itibarı ile çevirme ağları ile birlikte ve yaygın olarak da

1- Su üstü ışıklandırma

Bu tür ışık ile avcılık, özellikle sonbahar, yaz-sonbahar döneminde balıkları, su yüzeyinin üzerinde yer alan ve yansımadan dolayı mümkün olduğunca derinlere nüfuz edebilecek kadar güçlü bir aydınlatma kaynağı kullanma yolu ile, avlanılması hedeflenen kütleyi bir araya toplama amaçlı olarak kullanılmaktadır. Bunlar temel olarak, monte edildikleri tekneden enerji alan (ana tekne, kılavuz, ışık teknesi vs.) deniz

Bu amaç doğrultusunda, birçok teknede de, olguyu gizleme amaçlı olarak, ışıkla avcılık amaçlı olarak düzenlenmiş, çok sayıda ve yüksek

veya herhangi bir güç kaynağı ile tahrikli (lastik, hava basıncı, yay, basınçlı CO₂ vs.) çelik veya fiber-karbon şişli zıpkınlarla ve/veya diğer av araçları ile yapılan her türlü su ürünleri avcılığını kapsamaktadır.

Gır-gır ağları ile birlikte gerçekleşmektedir. Temel olarak iki tip altında sınıflandırılabilir.

yüzeyine yönlendirilmiş bir reflektör amaçlı yapıya (genellikle alüminyum leğen) bağlanan bir veya birden fazla ışık kaynağına sahip yapılar. Genellikle jeneratör vasıtası ile alternatif akım 220volt ve 6000 watt ve üzeri toplam aydınlatma gücüne sahip veya doğru akım ile çalışan, yine 6000watt ve üzeri aydınlatma gücüne sahip, çok sayıda ışık kaynağı kullanan aparatlardır.

güçlü güverte ışıklarının denize yönlendirilmesi ile yapılan aydınlatma ile yoğun bir şekilde karşılaşmaktadır.

Işık tavaları

Aydınlatma kaynağı 4000-6000 Watt

2- Su altı ışıklandırma (Dip kablosu)

Bu tip ışık ile avcılık metodu ağırlıklı olarak “ışık ile avcılık” yönteminin yasaklandığı alanlarda, gerek ışık kaynağının denetleyiciler tarafından tesbit edilmesinden sakınma, gerekse özellikle

kış, sonbahar-kış aylarında hedeflenen, denizin fiziksel özellikleri dolayısıyla ile, balıkların buldukları farklı su katmanlarında, farklı amaçlar doğrultusunda kullanım amaçlı olarak

geliştirilmişlerdir. Temel olarak, tekneden enerji alan, uzun bir kablo vasıtası ile denizin dibinden yüzeye kadar istenilen katmanda etki etmek üzere tekneden sarkıtılan, sızdırmazlığı

sağlanmış, 12-24 volt doğru akım veya 220volt alternatif akım ile çalışan, amaca uygun farklılıklarda aydınlatma gücüne sahip (24-10.000 watt) aparatlardır.

Sarkıtılmaya hazır, altında ağırlıklar bağlı, sızdırmaz su altı ışık kaynağı

Bu tip ışık ile avcılığı, etki amaçları doğrultusunda, iki temel grup altında incelemek gerekir.

a) sabit ışık kaynaklı ışıklandırma

Bu tip aydınlatma, aynen su üstü sabit ışıklandırma gibi ve aynı hedef stoğun yoğunluğunu artırma, bir araya ve/veya bir noktaya toplama amaçlı, veya derinde olan balığı efektif avlanabilir yüksekliğe **“kabartma”**

amaçlı olarak kullanılan, genellikle 220 volt enerji kaynağına sahip, uzun bir kablo vasıtası ile istenilen deniz katmanına sallandırılacak düzeneğe ve sızdırmazlığa sahip, genellikle 1000 watt ve üzeri aydınlatma gücüne sahip araçlardır.

Su yüzeyi altında kullanılan 1000-4000Watt aydınlatma düzenekleri.

b) kesintili ışık kaynaklı (çakar) ışıklandırma

Bu tip aydınlatma ise, toplanan balığın ağ içine yönlendirilmesi ve ağ yakaları birleşip, istinga halatları gerilmeden balığın kaçmasını önlemek ve balığı çakan ışık kaynağından ters yöne kaçarak ağ içinde normalde avlanamayacak

miktar için intensivitesini arttırarak, daha fazla kantite oluşturma amaçlı olarak kullanılmaktadır. Bu amaçla kullanılan ışıkla avcılık aparatları yine uzun bir kablo vasıtası ile istenilen deniz katmanına sarkıtılabilen,

genellikle güç kaynağı olarak doğru akım kullanan, çakmayı sağlayan bir flaşör veya starter sistemine sahip, sızdırmazlığı sağlanmış

cam bir kap içerisindeki bir veya birden fazla halojen otomobil far ampulünün sağladığı aydınlatmanın kullanıldığı aparatlardır.

Su altında kullanılan, kesintili aydınlatma apareyi.

Söz konusu üç farklı ışıkla av düzeneği, halihazırda tüm Gır-gır teknelerince, başta Marmara denizi olmak üzere, tüm

denizlerimizde, aşağıda belirtilen düzenlemeler hilafınca, yasadışı bir şekilde ve yaygın olarak kullanılmaktadır.

2002-2004 AV DÖNEMİNE AİT 35/1 NUMARALI SİRKÜLER

Işıklı avcılık

Madde 17-

1-Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale Boğazları'nda ışık ile avcılık dönem boyunca yasaktır. Diğer karasularımızda ışıkla avcılık yapmak üzere bu yerlerden geçecek tekneler, buldukları mahallin en yakınındaki il veya ilçe müdürlüğünden geçiş güzergahlarını beyan ederek "Geçiş Belgesi" almak ve en geç 3 gün içerisinde geçişlerini yapmak zorundadırlar.

SU ÜRÜNLERİ YÖNETMELİĞİ

YEDİNCİ BÖLÜM

Diğer istihsal vasıtaları

Madde 15- (Paragraf 3) Her türlü güvenlik tedbirlerinin alınması kaydıyla ışık ile balık avcılığında, aydınlatma ancak su üstünde yapılır.

Genel Yasak, Sınırlama ve Yükümlülükler

Madde 16- (Paragraf 2) Avlanma yasağı süresince, gemilerde ve istihsal yerlerinde istihsal vasıtaları bulundurulamaz. Ancak, yasak zaman ve yerlerden geçiş için İl Müdürlüklerinden izin alan gemilerde bu hüküm uygulanmaz.

Kaynakça:

FAO Training Series, 1988. Attracting fish with light. - No.14

La Jolla, 2002. Report of the Expert Consultation of Regional Fisheries Management Bodies on Harmonization of Catch Certification (USA, 9-11 January 2002) *FAO Fisheries Reports - R697*

KKGM, 2002-2004, Denizlerde ve İç sularda ticari amaçlı su ürünleri avcılığını düzenleyen 2002-2004 av dönemine ait 35/1 numaralı sirküler.

Olav Dragesund, 1964. Studies on the sardine (*Sardina pilchardus* Walb.) and anchovy (*Engraulis encrasicolus* L.) in the Gulf of Naples and their behaviour in artificial light, - *GFCM Studies and Reviews - 23*

-1981. Trials In Bangladesh Of Large-Mesh Driftnets Of Light Construction, BOBP/WP/12 *Non serial publications - WPI*